

Vergaderjaar 2024–2025

35 475

Initiatiefnota van het lid Paternotte over Bescherm Nederlanders met een ongewenste tweede nationaliteit

Nr. 18

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2024

Het kabinet staat voor de keuzevrijheid van eenieder in Nederland om zonder belemmeringen deel te nemen aan de Nederlandse samenleving. Deze vrijheid wordt niet door alle Nederlanders zo ervaren. Dit werd duidelijk uit het manifest «Keuzevrijheid in Nationaliteit» waarin een groep initiatiefnemers de Nederlandse overheid vraagt hen te helpen bij het afstand doen van hun tweede nationaliteit. In navolging op het manifest schreef het lid Paternotte (D66) de initiatiefnota «Bescherm Nederlanders met een ongewenste tweede nationaliteit»¹, gevolgd door moties van het lid Belhaj (D66) c.s. die toezagen op het ondersteunen van Nederlanders met een ongewenste tweede nationaliteit door onder andere hulp te bieden bij het afstand doen, het verkennen van een register ongewenste nationaliteiten en internationale inzet.² Sindsdien heeft het kabinet zich ingespannen om de rechten van deze Nederlanders te beschermen en eventuele belemmeringen weg te nemen. Over de uitvoering van de moties en ondernomen acties is uw Kamer in voorgaande Kamerbrieven van 9 mei 2022³ en 14 november 2022 geïnformeerd.⁴

Met deze brief informeer ik uw Kamer over de stand van zaken betreffende het onderwerp «Ongewenste tweede nationaliteit». Ook bied ik hierbij, mede namens de Staatssecretaris Rechtsbescherming (JenV), wegens diens verantwoordelijkheid voor de Rijkswet op het Nederlander-schap, en de Minister van Buitenlandse Zaken (BZ), het rapport «Onderzoek juridische dilemma's meervoudige nationaliteiten» aan. Deze

¹ Kamerstuk 35 475, nr. 2.

² Kamerstuk 35 475, nr. 6 t/m 9.

³ Kamerstuk 35 475, nr. 13.

⁴ Kamerstuk 35 475, nr. 15.

verkenning, uitgevoerd door het onderzoeksbureau Panteia, is één van de actielijnen uit de Kamerbrief van 14 november 2022.⁵

Kabinetsinzet

De afgelopen jaren heeft het kabinet ingezet op ondersteuning van Nederlanders die te maken hebben met een door hen als ongewenst ervaren tweede nationaliteit. Zo is er een verkenning gedaan naar een «register ongewenste nationaliteiten» en is er onderzoek gedaan naar de internationaalrechtelijke implicaties van het geen afstand kunnen doen van een nationaliteit.

Ook heeft Nederland internationaal coalities proberen te vormen rondom dit thema.⁶ Echter, de mogelijkheden die het kabinet kan bieden blijven zeer beperkt daar waar het de nationaliteitswetgeving van andere soevereine staten betreft. Sommige landen staan het bijvoorbeeld in het geheel niet toe om afstand te doen van de nationaliteit die een kind bij geboorte van rechtswege via een ouder/de ouders heeft verkregen. Om ondanks de onmogelijkheden toch recht te doen aan deze problematiek, heeft het kabinet vier actielijnen opgesteld.⁷ Deze actielijnen richten zich op (verkenkende) onderzoeken en internationale inzet met als doel inzicht te geven in de aard en omvang van het vraagstuk, de bewustwording te vergroten en het maatschappelijk debat te stimuleren.

De eerste actielijn zag toe op een verkenning naar ervaringen van Nederlanders met een dubbele nationaliteit waarvan men geen afstand kon doen. Deze verkenning is afgerond.⁸ Hierin zijn 25 ervaringsverhalen opgehaald en behoeftes gedeeld. Deze verkenning liet zien dat het onderwerp «dubbele nationaliteit» niet altijd makkelijk is voor mensen om te bespreken. Naast juridische en feitelijke componenten, spelen ook emotionele en veiligheidskwesties een belangrijke rol. Hierover is de Kamer vorige zomer geïnformeerd.

De tweede actielijn betreft de verkenning naar juridische dilemma's bij het hebben van een meervoudige nationaliteit. De derde actielijn op internationale inzet en de vierde actielijn over het verdiepende onderzoek naar dubbele nationaliteit komen later in deze brief aan bod.

Onderzoek naar juridische dilemma's bij meervoudige nationaliteiten

Deze verkenning heeft in kaart gebracht welke juridische dilemma's een rol kunnen spelen in de verschillende levensfasen van mensen met een meervoudige nationaliteit. Het onderzoek wijst uit dat mensen met een meervoudige nationaliteit kunnen worden geconfronteerd met juridische dilemma's op verschillende, vrij uiteenlopende terreinen. Bijvoorbeeld op het terrein van diplomatieke bescherming, familierecht, reizen, etc.⁹ Binnen deze terreinen worden deze dilemma's door verschillende mensen op uiteenlopende manieren ervaren.

⁵ Kamerstuk 35 475, nr. 15.

⁶ Kamerstuk 35 475, nr. 13.

⁷ Kamerstuk 35 475, nr. 15. p.4 Om bij te dragen aan erkenning en bewustzijn van vormen van dilemma's die ervaren kunnen worden, worden een aantal acties vanuit verschillende invalshoeken ingezet. Waaronder twee verkenningen, internationale inzet en tot slot een verdiepend onderzoek naar dubbele nationaliteit.

⁸ Kamerstuk 35 475, nr. 17.

⁹ Opgenomen thema's diplomatieke bescherming en consulaire bijstand, naamrecht, familie- en erfrecht, dienstplicht, financiële consequenties, belastingen en banken, nationale veiligheid, adoptie, nationaliteit, huwelijksdwang en achterlating en paspoorten en reizen. Dit zijn allemaal voorbeelden van consequenties waar personen met een meervoudige nationaliteit mee geconfronteerd kunnen worden.

Vanuit het oogpunt van inclusief beleid is het van belang om ervaren dilemma's van gemeenschappen in kaart te brengen. Het valt in deze verkenning op dat er weinig juridische thema's zijn die breed lijken te spelen in de samenleving. Ondanks een brede en gevarieerde uitvraag, hebben zich enkel een beperkt aantal ervaringsdeskundigen gemeld voor het onderzoek, waarbij gesignaleerde dilemma's moeilijk te veralgemeniseren zijn.

De onderzoekers delen een aantal conclusies en adviezen op basis van deze verkenning.

Informatievoorziening

Nederlanders die tegen juridische vragen aanlopen die verband houden met hun meervoudige nationaliteit hebben volgens het onderzoek behoefte aan een betere individuele informatievoorziening.

Voor algemene vragen zorgt het kabinet dat via verschillende kanalen informatie verspreid wordt:

- [NederlandWereldwijd.nl](https://www.nederlandwereldwijd.nl): Op deze website kunnen mensen onder andere terecht voor landenspecifieke informatie, consulaire hulp bij meervoudige nationaliteit en informatie over het verlies van de Nederlandse nationaliteit.
- [Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl): Op deze website vindt men informatie over de Nederlandse nationaliteit en dubbele nationaliteit.

In het onderzoek komt ook de groep Nederlanders in het buitenland aan bod. Ook bij deze groep speelt de behoefte aan informatie. Door de jaren heen zijn er campagnes geweest om Nederlanders in het buitenland erop te attenderen dat ze het Nederlanderschap kunnen verliezen. Op dit moment is hierover op [NederlandWereldwijd.nl](https://www.nederlandwereldwijd.nl) op verschillende plaatsen informatie te vinden. Daarnaast is op sociale media in 2022 en 2023 aandacht besteed aan dit onderwerp. Ook worden bij consulaire diensten van de posten buiten de EU inlegvellen gedeeld met informatie over het verlies van het Nederlanderschap.

Uit het rapport blijkt dat slechts een beperkt aantal mensen wordt geconfronteerd met juridische dilemma's. Deze gevallen zijn vaak uniek, zoals vraagstukken rondom naamrecht, huwelijksdwang, achterlating en gezag over kinderen. De Rijksoverheid biedt deels generieke informatie over deze onderwerpen, maar gezien de diversiteit en het unieke karakter van deze vraagstukken is het essentieel dat burgers ergens terecht kunnen met hun specifieke vragen. In bepaalde gevallen kan dat bij de overheid, bijvoorbeeld daar waar het gaat over consulaire bijstand. Bij privaatrechtelijke vraagstukken spelen juridische dienstverleners een belangrijke rol door advies op maat te bieden. Als Rijksoverheid blijven we onze generieke informatie voortdurend actualiseren en verbeteren. Daarnaast blijft het kabinet aandacht hebben voor de maatschappelijke dilemma's die kunnen ontstaan door het hebben van een meervoudige nationaliteit. Om die reden is er, conform de vierde actielijn, een onderzoek uitgezet bij het Kennisplatform Inclusief Samenleven (KIS) naar de invloed van een dubbele nationaliteit op de beleving van het Nederlanderschap gezien vanuit verschillende leefgebieden.

Internationale inzet keuzevrijheid in nationaliteit

Respondenten van het onderzoek vragen de Nederlandse overheid om met andere Europese landen samen te werken en het thema op Europees niveau aan te kaarten. Het kabinet heeft conform de derde actielijn hierop ingezet. Het onderwerp is onder andere opgebracht tijdens de EU

Raads werkgroep internationaal publiekrecht.¹⁰ Ondanks dat in Europees verband momenteel onvoldoende animo lijkt te zijn voor het thema, blijft Nederland zich waar mogelijk en opportuun diplomatiek inzetten voor Nederlanders die een ongewenste tweede nationaliteit ervaren.

Vervolg

Het kabinet is er voor alle Nederlanders en heeft dus ook oog voor vraagstukken die leven bij een beperkt aantal individuen. Het is van groot belang verhalen en ervaringen te horen van een diverse groep mensen voor het ontwikkelen en verbeteren van beleid. Het kabinet zet zich in voor een inclusieve en veerkrachtige samenleving en blijft daarom in gesprek met verschillende gemeenschappen over maatschappelijke vraagstukken, waaronder de gevolgen van een meervoudige nationaliteit. Daarnaast loopt momenteel het eerdergenoemde verdiepende onderzoek bij KIS, waarvan de resultaten naar verwachting medio 2025 zullen worden gepubliceerd.

Tot slot

Het kabinet staat voor gelijkwaardige kansen, iedereen in Nederland mag zijn of haar droom najagen. Het hebben van meerdere nationaliteiten is voor sommige Nederlanders een feit dat, zoals dit onderzoek beschrijft, zowel positieve als negatieve gevolgen kan hebben. Het kabinet blijft zich inzetten voor Nederlanders die te maken hebben met een door hen als ongewenst ervaren tweede nationaliteit.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J.N.J. Nobel

¹⁰ Kamerstuk 35 475, nr. 14.